

CLASA DE ELEVI- Delimitări conceptuale

Clasa de elevi reprezintă un colectiv școlar „format la nivelul unui ciclu de învățământ, definit după anumite norme de vârstă (...), iar din punct de vedere pedagogic după programele modulate în funcție de profesorul-conducător (învățător) și de membrii echipei didactice“ (Dicționar de pedagogie, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1979, pp. 41-43).

Clasa de elevi poate fi analizată din mai multe perspective și anume: perspectiva structural-sistemică, operabilă la nivelul liniei de continuitate dintre macro și microsociologie.

Abordarea sociopsihologică, operabilă la nivelul colectivului în termen de sintalitate (analog celui de personalitate), analiza socio-pedagogică, în termeni de grup educațional; perspectiva sociocomunitară, operabilă la nivelul practicii de exprimare democratică a elevilor în contextul mediului școlar.

Modelul structural-sistemic (funcțional) permite analiza clasei de elevi ca „instanță de socializare și selecție“ angajată la nivelul sistemului școlar (Parsons, T., *Clasa școlară ca sistem social*. În Sociologia educației și învățământului. Antologie de texte contemporane de peste hotare, București, 1977, pp. 121-135) .

Din punct de vedere funcțional, clasa școlară este definită ca „o instanță de socializare“ care anticipează evoluția personalității elevilor din perspectiva rolurilor sociale specifice atașate statusului de adult care solicită o amplă susținere cognitivă, motivațională, afectivă, caracterială. Această susținere reflectă, în fapt, dubla funcționalitate a clasei de elevi, exprimată în general, la toate nivelurile sistemului, în mod special spre sfârșitul treptelor secundare – gimnaziu, liceu, școală profesională – în termeni de socializare și de selecție – școlară, profesională, socială.

Funcția de socializare a clasei de elevi are o dimensiune primară și una secundară.

Dimensiunea primară angajează diferitele componente ale personalității elevului care asigură interiorizarea valorilor sociale propagate, în mod direct și indirect, în mediul școlar.

Dimensiunea secundară vizează efectele pe termen mediu și lung care anticipează statusul ocupațional (socializarea anticipativă) al viitorului adult prin mijlocirea capacităților și a competențelor dobândite și exersate deja, în mediul școlar.

Funcția de selecție exercitată la nivelul clasei de elevi traduce în planul practicii teza corelației dintre „nivelul de status al persoanei și nivelul său de instruire”; ea reflectă un anumit proces de stratificare socială exprimat prin nivelul de moștenire culturală, observabil la intrarea în învățământul primar și secundar, reprodus adesea până la ieșirea din sistem care obiectivează tendința de a urma sau nu urma o treaptă școlară superioară.

Clasa de elevi întreține această diferențiere realizată, de regulă, pe axa performanțelor obținute în activitatea de învățare dependente nu numai de nivelul aptitudinal, ci și de fondul atitudinal al elevului cultivat sau insuficient cultivat de familie și de școală.

În învățământul primar, clasa de elevi produce diferențierea pe axa performanțelor școlare, în contextul unei situații pedagogice definite prin patru trăsături principale: „obligativitatea unui set comun de sarcini”; omogenitatea rezultată din statusul inițial al elevilor; polarizarea între lumea adulților și lumea elevilor; sistematizarea tehnicilor de evaluare a elevilor.

Aceste trăsături evoluează pe fondul unor „seturi de particularități” care se referă atât la organizarea formală, cât și la aspectele informale ale acestora care oferă șanse suplimentare de exprimare a individualității elevilor în procesul de socializare și de selecție/afirmare, a fondului aptitudinal și atitudinal.

Realizarea funcției de socializare presupune:

- desprinderea copilului de afectivitatea primară, specifică familiei;
- interiorizarea obligațiilor școlare ca norme societale adaptabile la psihologia elevului, cu o sferă de referință care depășește mediul familiei;
- recompensarea performanțelor din perspectiva viitoarelor roluri sociale.

În învățământul secundar realizarea funcției de socializare presupune continuarea procesului de interiorizare a motivației acțiunii elevului pentru performanță în contextul diferențierii treptate a tipurilor calitative de performanță, susținute de tipurile de capacitate diferențiate, bazate pe o anumită orientare a fondului aptitudinal-atitudinal, realizate de regulă în jurul vârstei de 16 ani.

Abordarea structurală a clasei de elevi tinde astfel să confirme rolul tradițional al școlii secundare de „*principală trambulină cu ajutorul căreia cei cu un status scăzut vor intra în cadrul*”

forței de muncă pe când cei care ajung la un status ridicat vor continua educația formală în colegii și unii dintre ei mai departe“.

Modelul structural solicită astfel deschideri metodologice în direcția abordării sociopsihologice și sociopedagogice a clasei din învățământul secundar care conferă elevului „un evantai mai larg de statusuri“ produse în mediul școlar și extrașcolar. Stratificarea grupurilor și a personalităților în cadrul formal (clasa), nonformal (cercul de activitate etc.) și informal (microgrupuri de tineri etc.) anticipează viitoarele statusuri sociale la standarde de prestigiu interindividual și comunitar dobândite într-o formă valorizată de performanță care depășește nu numai canoanele didactice, ci și iluziile unui romantism nostalgic care întreține legenda self-made-man-ului (*Ibidem*, pp. 134-135).

Modelul sociopsihologic abordează clasa de elevi ca grup microstructural care acționează într-un câmp social deschis „*rezultat al interacțiunilor dintre persoanele care-l compun în vederea realizării unor obiective educaționale*“ (Nicola, I., *Dirigintele și sintalitatea colectivului de elevi*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978, p. 43.). Un astfel de grup poate fi definit ca „*un grup de muncă specific, compus dintr-un număr de membri egali între ei (elevi) și un animator (profesorul) ale căror raporturi sunt reglementate oficial de tipul sarcinii și de normele de funcționare*“ (Neculau, A., *A fi elev*, București, Editura Albatros, 1983, p. 105.)

Normele de funcționare ale clasei de elevi – de conformare, aprobare, adaptare, cooperare, competiție etc. – reflectă finalitățile acestui grup microstructural special care vizează:

- pregătirea procesului de integrare psihosocială a membrilor săi;
- orientarea relațiilor din interiorul clasei în direcția dobândirii coeziunii colectivului;
- reglementarea relațiilor interindividuale în raport cu „oglindea socială a grupului“;
- asigurarea securității membrilor săi în termenii unui anumit confort psihic.

Clasa de elevi presupune o relativă unitate psihosocială exprimată prin următoarele trăsături:

- numărul de membri (de regulă între 20-40 de elevi într-o clasă) și timpul de funcționare școlară (pe parcursul a cel puțin o treaptă de învățământ);
- relațiile directe de comunicare și de cunoaștere promovate în condițiile activității de educație și de instruire;
- structura configurațională proprie care reflectă interdependența statutelor și a rolurilor membrilor;

- coeziunea care asigură coerența și autonomia funcțională a grupului în condiții de stabilitate și de mobilitate specifice;
- dinamica proprie la nivel intern și extern (cu mediul școlar, în general);
- orientarea constantă în direcția realizării scopurilor propuse pe termen mediu (semestru, an școlar) și lung (treaptă școlară) și a sarcinilor curente operaționale. (Nicola, I., *op. cit.*, pp. 21-24)

Bibliografie

- Dicționar de pedagogie*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1979, pp. 41-43
- Parsons, T., *Clasa școlară ca sistem social*. În *Sociologia educației și învățământului*. Antologie de texte contemporane de peste hotare, București, 1977, pp. 121-135
- Nicola, I., *Dirigintele și sintalitatea colectivului de elevi*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978, p. 43
- Neculau, A., *A fi elev*, București, Editura Albatros, 1983, p. 105
- Nicola, I., *op. cit.*, pp. 21-24